

NYOMTATOTT NAGYBETŰS ÍRÁS

ÍRÓ-OLVASÓ KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE AZ OSZTÁLYBAN

Készítették:
Komaság Margó és Hirt Henriett

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A tanuló számára: az írás-olvasás funkciójának megtapasztalása, a motiváció felkeltése és életben tartása. A kommunikációs és az íráskedv felébresztése. A tanár számára: a gyerekek megismerése.
Időkeret	Rendszeresen visszatérő tevékenység, naponta 10–15 perc.
Ajánlott korosztály	Elsősorban 6–8 évesek Az 1. osztályban bevezetve, végig az alsó tagozat során, a korosztálynak megfelelő apróbb változtatásokkal javasoljuk. (A <i>Játsszunk írást</i> rész a 6–7 éves korosztálynak megfelelő.)
Modulkapcsolódási pontok	Tágabb környezetben: – óvodai játékok, tevékenységek felidézése – utcán, üzletekben stb. látott feliratok felidézése – szociális kompetenciák Szűkebb környezetben: – beszédfejlesztés – kommunikáció
A képességfejlesztés fókuszai	Kommunikációs képességek, beszédértés, szövegértés, szövegalkotás

AJÁNLÁS

Az iskolába lépő gyerekek közül sokan ismernek már betűket. Vannak, akik főleg az „utcaról” – plakátokról, feliratokról – ismerik a nyomtatott nagybetűket, és akad, aki már a kis nyomtatott betűkkel is találkozott. Van, aki csak a betűk nevét ismeri, van, aki tudja, mely hang kapcsolódik a betűhöz, mások össze tudják olvasni a betűket vagy felismerik a gyakran látott szóképeket.

Vannak persze, akik alig vagy egyáltalán nem találkoztak betűkkel. A pedagógiai gyakorlat tükrözi, hogy mennyire befolyásolja az iskolai munkát, a gyerek sikerességét a szociális háttér. Ismerősnek vagy idegennek fogja-e érezni magát az osztályteremben?

Miközben minden iskolaérett kisgyerek kíváncsi az iskolára, szeretne megtanulni írni, olvasni és számolni, aközben a motivációk nagyon más alapozottságúak és nagyon különböző mélységűek lehetnek.

A tanítónak olyan környezetet kell teremtenie, amely a betűk világába beavatott gyerek számára izgalmas és ismerős, ugyanakkor motiváló azok számára is, akiknek ehhez a világhoz korábban nem volt közük.

Ennek a környezetnek a megteremtéséhez járulnak hozzá a modulban leírt játékok, naponta, rutinszerűen visszatérő tevékenységek.

ÉRTÉKELÉS

Az értékelés csak személyre szóló lehet. Igyekezzünk biztató, megerősítő gesztusokkal, szavakkal segíteni a gyerekek kommunikációs kedvét, fenntartani motivációját.

A minősítő értékelést feltétlenül kerüljük!

MODULVÁZLAT

A sokféle felkínált tevékenység célja, hogy a feldolgozás menete különböző szempontokhoz illeszkedhessék. Római számmal az egymás mellett folyó tevékenységeket jelöltük.

LÉPÉSEK, TEVÉKENYSÉGEK	KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK	CÉLCSOPORT /A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI	TANULÁSSZERVEZÉS MUNKAFORMÁK	ESZKÖZ/FELADAT/ GYŰJTEMÉNY
------------------------	----------------------------------	------------------------------------------------	---------------------------------	-------------------------------

I. Nyomatott nagybetűs feliratok a terem tartozékain

1. Tájékozódást segítő feliratok. A betűk felismerése, szavakhoz-betűsorokhoz tartozó jelentéstartalmak felfedezése
2. Az ismert tárgy és a hozzá kapcsolódó szó-betűsor mindennapos megerősítő élménye

II. Reggeli köszöntő

1. A beszélgetőkör része lehet, hogy a tanító által írt üzenetet, aktuális információkat elolvassák.
 - A jól ismert szerkesztű szövegben az aktuális részek közös pótlása
 - A jól ismert szerkesztű szövegben az aktuális részek önálló pótlása
2. Az aktuális nyelvtani, helyesírási problémák, törvényszerűségek, szabályok gyakorlása a köszöntő szövegén
 1. sz. melléklet
Nyomatott nagybetűs szóképek
 2. sz. melléklet
 3. sz. melléklet
 4. sz. melléklet

LÉPÉSEK, TEVÉKENYSÉGEK	KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK	CÉLCSOPORT /A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI	TANULÁSSZERVEZÉS		ESZKÖZ/FELADATI GYŰJTEMÉNY
			MUNKAFORMÁK	MÓDSZEREK	
III. Játsszunk írást!					
1. Előkészítés	Beszédértés, szociális érzékenység		Frontális		
2. Ismerkedés	Beszédértés, szövegértés, az írásbeli kommunikáció igénye, szociális érzékenység		Egyéni, frontális		
3. Barátkozás			Egyéni, frontális		
4. Napló			Egyéni, frontális, csoportmunka		
5. Kérdések, rejtvények, feladványok			Csoportmunka, frontális		
6. Személyes tárgyak, dokumentumok			Egyéni, frontális, csoportmunka		
7. Segítségadás, együtt-tanulás			Egyéni, páros		
8. Egyperces könyvek, regények			Egyéni, páros, csoportmunka		

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. Nyomtatott nagybetűs feliratok a terem tartozékain

A terem tartozékai nyomtatott nagybetűs feliratokkal vannak ellátva.

1. Vannak feliratok, amelyeknek a funkciója a tájékozódás segítése. Ezek a szóképek a nyitott polcokon vannak, ahol a gyerekek közösen használt eszközei vannak elhelyezve. Ezek a feliratok segítik az eszközök használat utáni helyretételét is.

2. Mások csak azt a célt szolgálják, hogy az ismert tárgy és az ahhoz tartozó szó kapcsolata mindennapos megerősítés legyen a gyermek számára.

II. Reggeli köszöntő

Ez egy olyan szöveg, amelyet minden nap a tanító ír meg a gyerekek számára. Megszólítással kezdődik, ami megalapozza a köszöntőre épülő beszélgetőkör vagy talán az egész nap hangulatát.

Az első mondat az aktuális dátumot tartalmazza. A következő mondatok a nap várható eseményeit ismertetik a gyerekekkel. Nem az órarendet írjuk itt le újra, hanem konkrétan közöljük a várható eseményeket.

Az első év elején nyomtatott nagybetűkkel írjuk a szöveget. Lesz, aki el tudja olvasni, és lesz, aki csak hallgatja a többiekét és a tanítót. Mégis írott szöveg alapján szerzett információt a gyermek, az írott szöveg az ő szeme előtt válik érthetővé, hallhatóvá. Ebben az időszakban együtt is olvassuk el a szöveg lényegesebb részeit, pl. a dátumot vagy verset.

A tanulás során, ahogy a gyerekek egyre több betűt ismernek meg, lesznek szavak, amelyek már csak ismert betűket tartalmaznak. Ezeket az osztály többsége el tudja olvasni. Az ilyen szavakat kiemelhetjük színes aláhúzással, vagy olyan betűtípussal írjuk, amelyet a gyerekek tanulnak.

Mikor a gyerekek önálló olvasásra képesek, olvashatja minden nap másik diák a szöveget. Ha a tanító tudja, ki az aznapi köszöntő olvasója, megteheti, hogy a gyerek fejlettségi szintjéhez mérten írja a szöveget.

A) Mikor a tanulók már minden betűt ismernek, más tudnivalók elmélyítésére is használhatjuk a köszöntőt. Kihagyhatunk részeket a dátumból. A hiányzó részeket közösen pótoljuk.

B) A hiányzó részeket azok a tanulók pótolják, akik képesek rá, majd felolvassák körben ülő társaiknak a köszöntőt.

III. Játsszunk írást!

1. Előkészítés

Az előkészítés tulajdonképpen a játékszituáció megteremtése. Ez sokféleképpen történhet. Fantáziánk és játékos kedvünk kérdése az egész. Már az első osztály első napjától elkezdhetjük építeni, fejleszteni a játék kereteit.

A mi iskolánkban, ahol az évnyitón legtöbbször bábjátékkal fogadjuk az elsősöket, kínálja magát a lehetőség, hogy innen indítsuk játékunkat. Rögtön kiszemelhetjük az előadás egyik (az se baj, ha több) bábszereplőjét. Így ő már ismerős lesz, amikor bevisszük az osztályba.

Ha nincs ilyen lehetőség, az első hetekben-hónapokban bármikor „bemutathatjuk” a bábót. Mesét mondhatunk róla. Vagy kitalálhatunk egy kis kerettörténetet, hogy került az osztályunkba mondjuk éppen a kistigris. (Pl.: Ő is szeretne iskolás lenni. Unatkozik nálam otthon. Vagy: A játékboltban nagyon egyedül volt. Stb.)

2. Ismerkedés

Ettől kezdve ez a báb az osztály tagja lesz, ha sikerül őt elfogadtatni a gyerekekkel. Persze, kulcsfontosságú az, hogy a gyerekek számára (fiúk és lányok számára egyaránt!) kedves és vonzó figurát találjunk. Volt már nálunk tigris, egér, medve, sokféle állatfigura. Lényeg, hogy a bábunk (amely akár egy rongyállat vagy plüssfigura is lehet) szeretetre méltó, kedves lény legyen. Végül is, valamilyen értelemben örökbe kell fogadnia őt az osztálynak.

Jó, ha karakteres a báb. Szerencsés, ha olyan tulajdonságai, gyengeségei vannak, amelyekkel a gyerekek maguk is küszködnek. Például a *kistigris* túl harcias, könnyen felfortyan. Az *egér* borzasztó félénk, mindentől tart. A *kismackó*, ha nem is butuska, de túlságosan is lebecsüli magát, fél a tanulástól, az iskolától. A *macska* ügyetlenül ír: kész macskakaparás.

A lényeg, hogy a báb lelki és mentális érettségét tekintve határozottan fiatalabb, kisebb, iskolai dolgokban ügyetlenebb legyen a gyerekeknél. Sok vonzó tulajdonsága mellett is egyértelműen gyámolításra, támaszra szoruljon, s a gyerekek érezzék, hogy ezt tőlük kaphatja meg.

Először is meg kell mutatni neki az iskolát, a taneszközöket. Mesélni kell a szokásokról. A nagy nyomtatott betűvel írt szókérdőíveket, névkérdőíveket is megmutathatják neki a gyerekek. (ELSŐ OSZTÁLY, IRODA, JÁTÉKOK, KÖNYVTÁR, KONYHA, AJTÓ, ÉVA, MISI stb.)

Ekkor kirakjuk a báb névkérdőívét is. Kijelöljük a lakhelyét. Még füzetet is kap, amelyre már valamelyik gyerek segítségével fogja felírni a nevét. A befogadásnak még sok további gesztusa lehet, de ezt már bízunk a gyerekekre. Jóval többet ér, sokkal inkább a sajátjuk lesz a játék, ha ők kezdeményeznek.

Adjunk lehetőséget a gyerekeknek, hogy kérdezzessék a bábót, beszélgessenek vele. Eleinte mindig mi beszéljünk a báb nevében, hogy koherens kép alakulhasson ki róla. Később majd átadhatjuk ezt a szerepet.

3. Barátkozás

Egy nap aztán előállhatunk azzal, hogy a mi vendégünk bizony unatkozik este, hétfvégén. Azt is mondhatjuk, hogy megkért minket, segítsünk neki levelet írni az osztály számára. Ez a levél nagyon egyszerű legyen. A legjobb, ha a korai időszakban rajzokkal kombinált szöveget alkotunk. (Az egyszerűség kedvéért az osztály bábja legyen mostantól egy tigris. Neve: Tigris.) Például:

KEDVES GYEREKEK!
UNALMAS ITT ESTE. KÜLDJETEK LEVELET!
TIGRIS (Az aláírás lehet egy mancsnyom is.)

A levelet közösen fejtjük meg! A megoldást, vagyis a játék egy újabb elemének kidolgozását, próbáljuk minél inkább a gyerekekre hagyni. Például eszükbe juthat majd, hogy postaládát kéne készíteni a tigrisnek. Erre nevet, címet sem árt írni.

Eleinte azt kéne sugalmazni, hogy rajzot küldjenek, amelyre esetleg felnőtt segítséggel egy-két magyarázó szó, felirat is rákerül. Azt is javasolhatjuk, hogy 2-3 gyerek közösen is írjon. Így, akik már ismernek néhány nyomtatott nagybetűt, segíthetnek a többieknek. (Ebben az időszakban még nem valószínű, hogy állandó csoportokban dolgoznak a gyerekek.)

A boríték-, illetve levélhajtogatás különböző módjait gyakorolva a finommozgásuk is ügyesedik. A címzésnél leleshetik, lemásolhatják a betűket a postaládáról. Álljuk meg, hogy semmiképpen ne tegyünk megjegyzést a külalakra. Elvehetnénk a kedvüket ezzel. Később majd sugallhatjuk, megjegyezhetjük, hogyan is lenne jó elrendezni a betűket-szavakat a papíron.

Egyelőre csak akkor adjunk tanácsot, ha megkérnek erre. Inkább mintát adjunk. Elsősorban azzal, ahogy a válaszleveleket megformáljuk.

A tigris válaszai (ezeket természetesen a tanító írja) is csak nagyon rövidek legyenek. Kövessük figyelemmel, melyik gyerek igényel segítséget a válasz elolvasásához. Nehogy bárki is úgy érezze, ő kizorul ebből a játékból, mert nem tud olvasni-írni.

A tapasztalatok szerint eleinte főleg rajzos, pár szavas, nagyon egyszerű és sokszor egymást és a mintát utánozó levelek érkeznek. Értékeljük az eredetiséget, azonban ez nem lehet elvárás. Eleve nagy teljesítmény, ha a gyerekek belépnek egy kommunikációs szituációba, s megpróbálják aktivizálni, rögtön alkalmazni frissen szerzett tudásukat.

Lesznek gyerekek, akik hosszú ideig „csak” rajzot küldenek. Tekintsük ezt ugyanolyan értékesnek, mint ha írnának is.

Ha nem is kezdeményezzük, valószínűleg igen hamar elkezdik kérni a gyerekek, hogy hazavihessék a bábót. Érdeemes ragaszkodni ahhoz, hogy valamit tegyenek azért, hogy elnyerjék ezt a kiváltságot. Például úgy, hogy meghívót készítenek és a látogatás után segítenek a bábnak elmesélni az élményeket.

Ezzel elindul egy új fejezete a játéknak. Ezt össze lehet kapcsolni a „hétvége-meséléssel”. (Ez a beszélgető körnek a nálunk szokásos hétfői formája.) Akinél a báb vendégeskedett hétvégén, az a bábbal a kezén vagy a kezében, a báb nevében mesél a hétvégi élményekről.

Például: „Krisztinél voltam szombaton és vasárnap. Nagyon sokat játszottunk. Megismertem az összes játékalatát. Vele ettem, vele aludtam. Elvitt sétálni és moziba is. Megnéztük A csillagok háborúját. Nagyon jó volt. Kicsit félttem. Kaptam egy perecet stb.”

Gondoljunk arra, nem is olyan könnyű feladat más nevében mesélni. Szerepet, szempontot, fókuszot kell váltani. De ebben az életkorban ez – feltéve, hogy biztosítjuk a játék biztonságos keretét – még nagyon természetes a gyerekek számára. Szerepjátékot játszanak tulajdonképpen.

Aztán az osztály vagy a csoport kérdezhet. A bábót kérdezik, nem a gyereket. A kérdezők is izgalmas játékhelyzetbe léphetnek.

Néhány gyerek könnyebben beszél, jóval többet elárul magáról, élményeiről a báb segítségével, a báb szerepében, mintha egyes szám első személyben kellene megnyilvánulnia.

4. Napló

Amikor úgy látjuk, hogy egy-egy játékszakasznál már elég sokat időztünk, vagyis az már talán nem olyan izgalmas, motiváló a gyerekek számára, próbáljunk váltani, új elemet behozni. Egy-egy szakasz hossza osztályonként nagyon eltérő lehet. Az osztálytanítók általában igen hamar ráéreznek, milyen karakterű az osztályuk, mit igényelnek, mikor kezd már kiürülni egy tevékenységtípus. Ilyenkor feltétlenül váltsunk.

Ha már elég sok nyomtatott nagybetűt ismernek, a levelek és meghívók után jöhet a napló.

Tigris kap egy füzetet. Olyat, amelyet a gyerekek is használnak ebben az időszakban. (Eleinte érdemes sima, rajzolásra alkalmas füzetbe dolgozni.)

Amikor elmegy vendégeskedni a báb, naplót kell írnia vagy rajzolnia. Ebben az időszakban így lehet búcsúzni Tigristől:

– Ne felejtse el a naplóírást, kérde meg Marcit, hogy segítsen!

Eleinte a tanítónak célszerű felírni a dátumot, esetleg a kezdő mondatokat is. Például:

2005. JANUÁR.17.

HURRÁ! VÉGRE ELMEHETEK MIKIHEZ!

Természetesen nagyon különböző mennyiségű és minőségű bejegyzés keletkezik majd. S ez így van jól. Soha ne tegyünk megjegyzést arra, ha valaki keveset vagy csúnyán írt. Hiszen mindez a Tigris felelőssége.

Hozadéka a naplóírásnak az is, hogy az olvasást, szövegértést is gyakorolják a gyerekek, amikor a bábbal együtt a naplót is hazaviszik, és sorra elolvassák az előző bejegyzéseket.

Lesznek, akik teljes odaadással vesznek részt ezekben a játékokban. Nagyszerű ötleteket szállítanak, a szívükbe fogadják a bábót, családtagként kezelik. Sok szülő is – függetlenül iskolai végzettségétől, társadalmi állásától – támogató, sőt kreatív partnerünkké válik.

Mindig akad egy-egy gyerek, aki távolságtartó, passzív ebben a játékban. Szemernyi neheztelést, elégedetlenséget vagy sürgetést se mutassunk velük szemben. Fogjuk fel úgy, hogy mi csupán megteremtünk egy kedves, játékos fejlődési, tanulási, gyakorlási lehetőséget azok számára, akik erre nyitottak. Aki erre nem fogékony, megtalálhatja a maga útját. Semmiképpen ne feledkezzünk meg róluk sem, segítsük őket másképpen, ha szükségük van rá.

5. Kérdések, rejtvények, feladványok

Plusz töltést kaphat egy-egy feladat, gyakorló tevékenység, ha a báb segítségét igénybe vesszük. Néhány példát, ötletet említek csak most, hiszen minden osztályban másra van igény, lehetőség.

Szeretik a gyerekek, ha Tigris kérdéseket tesz föl nekik. Eleinte szóban, később írásban. Vonatkozhatnak ezek a kérdések az osztály életére, szokásrendjére, a gyerekek feladataira. Ezek segítenek abban is, hogy ne kelljen túl sokat zsörtölődni a tanítónak.

Például a tigris kérdezi meg a tanítás végén:

„Mit is kell holnap behozni? Elfelejtettem.”

Vagy adott esetben, ha visszatérő szabálytartási gondok vannak az osztályban, ő kérdezi meg:

„Miért kell csöndben menni a folyosón? Szeretnék ordítani inkább.”

Vonatkozhatnak ezek a kérdések a tananyagra is. Egy ilyen kistigris nem nagyon tudja például, milyen állatok élnek Magyarországon, s ezt nem árt megtanulnia. De nagyon jó egy tapasztalatlan bábfigura a szómagyarázatoknál is. Más az, ha ő szemlélteti, hogy egy fogalom még nincs érthetően, pontosan meghatározva, mintha a tanító teszi ugyanezt.

Kedvelik a gyerekek, ha olyan feladatot kapnak, amelynek borítékján a tigris a feladó. Csoportmunkát is lehet így indítani. A legegyszerűbb betűvadászatot vagy szógyűjtést is nagyobb kedvvel végzik Tigris kedvéért.

Ez a báb persze nagyon kíváncsi, és él-hal a rejtvényekért. Ne feledjük, sokat van egyedül. A postaládába lehet dobálni a rejtvényeket. Ha valamit nem sikerül megoldania, segít az osztály. Cserébe ő is küld néha rejtvényeket a gyerekeknek. Eleinte képrejtvényeket, később betűrejtvényeket is.

Néha rejtélyes levelek is érkeznek tőle, például:

K_DV_S GY_R_K_K!

T_GN_P T_L_LK_ZT_M _GY _R_SZL_NN_L!! stb.

6. Személyes tárgyak, dokumentumok

Az osztállyal közösen találjuk ki, milyen fontos személyes tárgyakra, iratokra lehet szüksége a mi tigrisünknek.

Füzete már van. A diákigazolvány hamar eszébe jut a gyerekeknek, hisz ők maguk is frissen kapták, büszkék rá.

Az első oltás környékén készülhet számára oltási könyv.

A tanulmányi versenyek, futóverseny idején kaphat néhány oklevelet.

Bevált az is, hogy az első félévi szöveges értékelés elkészül Tigris számára is a gyerekek segítségével.

Hamar felmerül az útlevel ötlete is.

Többnyire nagyon kedves dokumentumokat gyártanak. Sok mindent megtanulhatnak közben. Pl. Mikor kezdjük kisbetűvel, mikor naggyal a Tigris, a tigris nevé? Mit kell tudni az országok, városok, személyek nevének helyesírásáról? Mi is az az irányítószám? Milyen sorrendben szoktuk írni a cím elemeit? Stb.

7. Segítségadás, együtt-tanulás

Sok hasznát vehetjük a bábnek a differenciálás során. Elképzelhető, hogy személyes segítséget kér egy-egy gyerektől bizonyos feladatok gyakorlásához. Néha elmehet a fejlesztő foglalkozásra is. Hadd ügyesedjen ő is.

(Sokszor előfordult, hogy úgy küldtem haza a tigris valakivel, hogy elmondtam, mit kell vele gyakorolni a hétvégén. Például valamilyen betűelemet vázolgassanak, gyakoroljanak a vendéglátóval közösen. Mivel a tigris megkaparintása nagy dicsőség, sokan szívesen vállalják a vele járó munkát is.)

Különleges helyzetben a tigris adott segítséget. Súlyos beteg gyerekekhez küldtem lelki támasznak. Egy idő után postásként levelet szállított, a levélben feladatokat is vitt.)

8. Egyperces könyvek, képregények

A gyorsabban haladó gyerekek nyomtatott nagybetűkkel elég hamar elkezdnek mondatokat, rövid, összefüggő szövegeket gyártani. Akármilyen ákombákom is az írásuk, támogassuk, bátorítsuk alkotó kedvüket.

Hozzuk létre a tigris könyvtárát!

(Nekem egy első kisfiú hozta az egyperces könyv ötletét. Tőle tanultam ezt a szót. Tényleg elég, ha egypercnyi a kis könyv tartalma. Az elkészítés persze több időt és türelmet igényel.)

Adjunk az íráshoz szép papírt, mutassuk meg, hogyan lehet könnyedén kis alakú füzetet hajtogatni. Varrjuk vagy kapcsoljuk össze a lapokat. Támogassuk azt is, hogy gazdagon, ötletesen illusztráljanak a gyerekek.

Sok gyerek nézeget, olvasgat képregényt. Ha kedvük van ezt a formát kipróbálni, segítsük, hiszen rengeteget tanulhatnak abból, hogy a képet és a szöveget össze kell hangolniuk. A fiúk közül sokan harcolós képregényeket gyártanak. Fogadjuk el ezt is. Próbáljuk persze másféle férfias témák felé is terelgetni őket. (Lovagok, sárkányok, a fegyverek története, autók stb.)

Megrajzolhatjuk előre a képek keretét. Talán így könnyebb rendet teremteni a lapon. Segítsünk abban, hogy a saját célkitűzésüket viszonylag igényesen oldják meg.

Vannak gyerekek, akik enciklopédiaszerű füzeteket szeretnek készíteni. Egy szó vagy mondat – egy magyarázó kép. Vannak, akik akciódús történeteket fabrikálnak. Adjunk ötleteket, de soha ne tegyük kötelezővé az ilyen típusú feladatot.

A kis alakú könyv előnye, hogy hamar sokoldalassá duzzad. Belátható feladat. Gyors sikerélmény.

Vannak, akik szívesen dolgoznak kis csoportban vagy egy társukkal. Támogassuk ezt a formát!

A helyesírás problémája persze nem egyszerű. Ha pusztán annyit elérünk e téren, hogy legalább néhányan egyre több kérdést tesznek fel nekünk, s elfogadnak tanácsadójuknak, már előreléptünk. A helyesen írás igénye, a problémák érzékelése is nagy teljesítmény ebben az életkorban.

A kész munkákat tapintatosan javítsuk, lehetőleg – a leendő olvasó számára – észrevétlenül.

Az egyperces könyv remek ajándék év végén, például Anyák napjára.

A legjobban sikerült egyperces könyvek, a levelek vagy a napló egy-egy részlete a tanulás folyamatában jól felhasználható. Például a Tigris korai levelei bizonyos típushibákra ráirányíthatják a tanár és a gyerekek figyelmét.

Egy-egy szót, kifejezést, később mondatot le is diktálhatunk.

Feladatokat is adhatunk a gyerekek, illetve a Tigris írásait felhasználva. Minden gyerek büszke, ha felismeri saját szövegét.

1.

POLC

ABLAK

SZŐNYEG

TÁBLA

2.

JÓ REGGELT KÍVÁNOK!
 MA 2004. ÁPRILIS 3., SZERDA VAN.
 MA OLVASUNK EGY SZÉP MESÉT
 KIPP-KOPPRÓL ÉS TIPPTOPRÓL.
 MEGFEJTJÜK EGY GÉPES JÁTÉK
 SZABÁLYÁT
 A HÚSVÉTI KÉSZÜLŐDÉS JEGYÉBEN
 TOJÁSHÉJAT FOGUNK BATIKOLNI.
 JÓ MUNKÁT KÍVÁNOK!

3.

Szervusztok farsangoló másodikosok!

Ma 2005. _____

_____ **van.**

Ma néz ki a medve a barlangjából, hogy eldöntse előbújik-e.

Ha meglátja az árnyékát, megjedd és visszabújik. Akkor biztosak lehetünk benne, hogy még sokáig várni kell a tavaszra...

4.

- Keressetek olyan mondatot a köszöntő szövegében, amely valamilyen jó kívánságot fejez ki! Figyeljétek meg a mondat végének írásjelét! Mondjatok ti is hasonló jó kívánságokat csoporttársaitoknak!
- Keressetek olyan szavakat a szövegben, amelyeknek a helyesírása eltér a kiejtéstől!
- Keressetek olyan szavakat a szövegben, amelyek valakinek vagy valaminek a nevét fejezik ki!

FUNKCIONÁLIS ÍRÁS

BESZÉLGESSÜNK ÍRÁSBAN

Készítette:
Komaság Margit

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Annak megtapasztalása, hogy az iskolába lépés pillanatától az írással kifejezhetjük gondolatainkat, új gondolatokat ébreszthetünk másokban.
Időkeret	Hetente 2-szer 20 perc Ez a két alkalom legyen pl. a hét elején és a vége felé. Ha a tanulók igénylik, legyen módjuk más alkalmakkor is élni ezzel a lehetőséggel.
Ajánlott korosztály	Az alsó tagozatos korosztály
Modulkapcsolódási pontok	Tágabb környezetben: – énkép, önismeret – testi és lelki egészség – szociális kompetenciák Szűkebb környezetben: – szövegalkotás – szövegértés – íráshasználat
A képességfejlesztés fókuszai	Írásbeli kommunikáció, írásbeli szövegalkotás
Értékelés	Ez a modul direkt értékelést nem igényel. A tanító írásos reagálása meggyőzi a diákot arról, hogy figyel rá, érdeklődik iránta.

AJÁNLÁS

A gyerekek gyakran érzik úgy, hogy az írás értelmetlen iskolai gyötrelme. Nem világos minden iskolába lépő gyermek számára – különösen, ha szociokulturális háttere miatt nem mindennapi tevékenység környezetében az írás, olvasás –, hogy miért kell neki jeleket írnia kis vonalközbe, miért kell unalmas másolással töltenie hosszú időt. Ránk hárul a feladat, hogy olyan helyzeteket teremtsünk, amely megéretteti a gyereket az írás valódi funkcióját úgy, hogy ez az élmény képes legyen fenntartani a motivációt az írás tanulására.

A naplóírásnak, az írásban való beszélgetésnek a felhasználása műveltségi területektől független lehetőség. Célzottan nem kapcsolódik tantárgyakhoz, műveltségi területekhez, témához sem, de ha a kialakuló „beszélgetés” megkívánja, bármilyen témához kapcsolódhat egy-egy epizód. Ez a gyermek érdeklődésétől, a tanító reagálásaitól függ.

A füzet, amelyet az iskoláskor kezdetén naplóírásra használunk, ne legyen vonalas vagy négyzethálós, hogy a valószínűleg nagy számban készülő rajzok jól érvényesülhessenek. A nyomtatott nagybetűk gond nélkül írhatók az ilyen lapra, hiszen a betűk arányos, szép írását nem a Naplóban (Beszélgető füzetben) tanítjuk.

Próbáljuk rávenni a gyerekeket, hogy olyan témákról írjanak, amelyek őket foglalkoztatják. Kerüljük el, ha csak lehet, hogy témát adjunk, mert az egyik fontos célunk sérülhet; a gyerek pontosabb, sokrétűbb megismerése. Természetesen ez a szabály is csak addig érvényes, míg van értelme; ha olyan diákkal van dolgunk, aki semmiképpen nem tud önállóan témát találni, segítsünk neki. Ebben az esetben szerencsés több témát is megadni, hogy választania kelljen.

Ha működni kezd ez a gyakorlat, egyre több rajzzal illusztrált rövid szöveg lesz a füzet oldalain, majd egyre hosszabb szövegeket kísérnek a kis rajzok. (Végül a rajzok egyre kevésbé lesznek fontosak, mert a beszélgetőpartnerünk el tudja „mondani” a gondolatait írásban.)

MODULVÁZLAT

LÉPÉSEK, TEVÉKENYSÉGEK	KÉPESÍTÉSEK, KÉPESÉGEK	CÉLCSOPORT	TANULÁSSZERVEZÉS		ESZKÖZ/FELADATI/ GYÚJTEMÉNY
			MUNKAFORMÁK	MÓDSZEREK	
I. Naplóbejegyzés írása					
A) A tanulók rajtot készítenek, amelyhez a tanító leírja a tanuló által elmondott gondolatot.	Szövegalkotás szóban	Az írástanulás kezdete előtt az osztály egésze, ill. azok, akik nem ismerik még a betűket	Egyéni		Füzet, ceruza vagy toll
B) A gyerekek elmondja a közölni kívánt gondolatot, a tanító leírja nyomtatott nagybetűkkel egy papírra, azt a gyermek bemásolja a füzetébe, rajzol hozzá.		Akik szívesen másolnak nyomtatott nagybetűket, de még nem ismerik az összes betűt	Egyéni		
C) A diák maga alkotja meg a szöveget addigi ismeretei alapján.	Szövegalkotás írásban	Akik ismernek már elég betűt a gondolataik kifejezésére	Egyéni		
II. A tanító válasza					

III. Új bejegyzés alkotása

A gyerekek elolvassák a tanító gondolatait, reagálnak rá és / vagy új bejegyzést alkotnak

Szövegértés, szövegalkotás

Egyéni

I. Naplóbejegyzés megírása

A gyerekek megírják a naplóbejegyzést. Ehhez szükséges némi előkészítés, de ha túlságosan pontosan megmondjuk, mi legyen a téma, a szövegek nem az egyéni érdeklődést, hanem a tanítói utasítást fogják követni. Így a motiváció fontos bázisát veszíthetjük el. A kérdésre: „Miről írok?”, válaszolhatjuk pl. Ezt: „Írj arról, ami történt veled mostanában, és fontos neked, arról, ami téged mostanában valamiért foglalkoztat, amire sokat gondolsz!”

Erre a munkára két alkalom egy héten biztosan rendelkezésre áll, de igény szerint máskor, többször is írhatnak a naplóba.

A) Ha a gyerekek vagy az osztály egy része még nem tud írni, kérjük tőlük rajzos naplóbejegyzést. Munka közben kigondolják azt a néhány mondatot, amit közölni szeretnének a rajz segítségével. Ezt a tanító nyomtatott nagybetűkkel beírja a füzetbe, a rajzos oldalra. Szerencsés ebben az időszakban sima lapú füzetet választani erre a tevékenységre.

B) Sokan ismerik a betűk nagy nyomtatott formáját, vagy hamar megismerik azokat az iskolai feliratokról, egymástól, és szívesen írogatják ezeket a betűket. Nekik külön papírra írjuk le a gondolataikat, hogy legyen módjuk azt bemásolni a rajzos oldalra.

C) Ha már minden betűt (vagy majdnem minden betűt) ismernek a gyerekek, önállóan is képesek a gondolataik lejegyzésére. Ahogy íráskészségük fejlődik, át fognak térni a nyomtatott nagybetűkről az írott betűk használatára.

II. A tanító válasza

Minden alkalom után, mikor a gyerekek írtak a naplójukba – örömeikről, bánatukról, az őket foglalkoztató dolgokról –, a pedagógus elolvassa a szöveget, és válaszol, reagál arra. A felnőtt válasza akkor felel meg leginkább a célnak, ha a „beszélgetés” folytatására ösztönzi a diákot, ha a válasz nem moralizáló, hanem sokkal inkább a pedagógus érdeklődését fejezi ki a gyerek gondolatai iránt. Akár kérdéssel is záródhat a tanár szövege.

A tanító a választ olyan formában – nagyobb betűmérettel, esetleg szótagolva, nyomtatott betűkkel – írja meg, amelyet a diák el tud olvasni. Ha a gyermek még nem boldogul az olvasással, természetesen megismertetjük vele a válaszunkat.

Ez a tevékenység nem a helyesírás-javítás helye. Nem javítjuk ebben a füzetben a helyesírást, mert itt elsősorban a gondolatközlés, egymás megértése a cél.

A gyerekek a fejlődésük során egyre igényesebbé válnak a helyesírásra, amiben bizonytalanok, megkérdézik, vagy maguk kérik a hibák jelölését, hogy javíthassák azokat. Fontos, hogy olyan hibajelölést alkalmazunk, amely a javítás után nyomtalanul eltüntethető.

A gyermek egyéni helyesírási hibái fontos jelek a pedagógus számára a tanuló helyesírási készségének szintjéről. A diák jellemző tévedéseit jól használhatja a helyesírás differenciált fejlesztésének tervezéséhez.

III. Új bejegyzés alkotása

A gyerekek elolvassák a tanító gondolatait, ha tudnak, reagálnak rá, majd az előző gondolathoz kapcsolódva vagy attól függetlenül, új bejegyzést alkotnak.

MELLÉKLETEK

Illusztráció

Másodikos fiú:

- „Húsvétkor locsolkodtunk, és összeszedtem ezer forintot.
- *Sok helyre mentél locsolkodni?*
- Miskolcon az volt a jó, hogy játszottam Tanával és, hogy mindig le kellett menni a boltba, 5-ször.
- *Ti, gyerekek mentetek vásárolni?*
- Igen, és a testvéremmel mentem.”

Másodikos lány:

- „Az volt a jó, hogy a testvéremmel játszottunk az udvaron.
- *Mit játszottatok?*
- Bújócskát.
- Az volt a jó, hogy anyukámtól kaptam egy „bézból” labdát.
- *Most láttam először ilyen labdát. Köszönöm, hogy behoztad!*
- Szívesen!”

Másodikos lány:

- „Nagyon rossz, hogy nem tudtam hazamenni, és rosszul érzetem magam. Sírtam és anyukám is sírt. Pedig ő is haza akart menni, és ő is rosszul érezte magát. De nem baj, mert a jövő héten megyünk haza.
- *Nagyon sajnálom Zs.! Drukkolok, hogy a jövő héten valóban a szüleiddel lehess!*
- Nekem rossz volt, mert a nagymamámat meglopták. És bocsánat M. néni, hogy ezt beleírom a naplóm-ba. Szeretlek M. néni és még egyszer bocsánat.
- *Zs.! Én is szeretlek. Nincs miért bocsánatot kérni. A nagymamádat ért veszteség fontos dolog, természetes, hogy foglalkozol vele.”*

Másodikos lány:

- „Holnap kimegyünk Zs.-val a telekre és biciklizünk, és bogarakat gyűjtünk és eszünk és újra játszunk.
- *Remek hétvégétek lesz. Éreztétek jól magatokat! Mit csináltok az összegyűjtött bogarakkal?*
- Elengedjük.
- *Nagyszerű!”*

Másodikos fiú:

- „Tegnap voltam a » kampónában « és láttam krokodilt és láttam cápát.
- *Jó hely lehet a Campona. Én még nem voltam ott.*
- Kedves M. néni szép a Camponában, kár, hogy te nem voltál ott.
- *Nagyon kedves vagy.”*
- Feri adott nekem » Ju gi oh « lapot és az volt a rossz, hogy K. eltépte. Még az a jó, hogy átjön hétfőn K.
- *Nagyon érdekes a viszonyod K-val. Sokat bántják egymást az iskolában, de szerettek elmenni egymáshoz. Hogy van ez?*
- Mert szeretek játszani vele.”

- „Negyedikes lány:
- „Szombaton eljöttek keresztanyáék, itt volt Bendzsike és Viki is. Jó sokat játszottunk! Keresztanya megint adott nekem pénzt, 500 Ft-ot.
- *Mire költöd a pénzedet?
Mit játszottatok?*
- Jégkrémre. Fociztunk, meg azt is játszottuk, hogy én vagyok az anya, ők meg a gyerekek.
- Ó, de kár, hogy ilyen hamar vége van az iskolának. Remélem, átmegyek ötödik osztályba. Ha átmegyek, sajnós itt hagyom a barátaimat. De így legalább tovább tanulok. Lehet, hogy B.-n lesznek barátaim.
- *Biztos találsz új barátokat B.-n. A régiéket sem kell elfelejtened, egy év múlva ők is mennek utánad.*
- Az Jó lesz!”
- „Ó de kár, hogy már el kell búcsúznunk egymástól, M. néni! Remélem, még egyszer visszajön Cs.-re, én majd mindig fogok magának írni levelet. Még jó, hogy Ny.-ben találkozni fogunk.
- *Én is hasonlókat érzek, mint Te. Egész biztos, hogy jövök még Cs.-re, és válaszolni fogok a leveleidre. És sokat fogok gondolni rád.”*

